

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08.06.2000, sp. zn. 21 Cdo 1949/99, ECLI:CZ:NS:2000:21.CDO.1949.99.1

Číslo: 1/2001

Právní věta:

Usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek z odvolání se doručuje pouze zástupci účastníka s plnou mocí pro celé řízení; nejde o povinnost účastníka osobně v řízení něco vykonat (§ 49 odst. 1 o.s.ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.06.2000

Spisová značka: 21 Cdo 1949/99

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Doručování

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na návrh oprávněné O k r e s n í s o u d v Bruntále usnesením ze dne 15. 4. 1998 nařídil podle pravomocného a vykonatelného usnesení Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 11. 3. 1997 k uspokojení pohledávky oprávněné v částce 18 448 Kč výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí; současně povinnému uložil zaplatit státu poplatek z návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí 370 Kč a zakázal mu, aby nakládal s věcmi, které vykonavatel podle tohoto usnesení sepiše.

K odvolání povinného K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 30. 4. 1999 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že návrh oprávněné na nařízení výkonu rozhodnutí zamítl, ve výroku o povinnosti povinného zaplatit České republice – Okresnímu soudu v Bruntále na soudním poplatku 370 Kč usnesení soudu prvního stupně zrušil, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že oprávněná je povinna zaplatit povinnému na nákladech odvolacího řízení 1375 Kč do tří dnů od právní moci usnesení JUDr. J. K., advokátu advokátní kanceláře v O. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že usnesení, jehož výkonu se oprávněná domáhá, dosud nenabýlo právní moci a nemohlo se tudíž stát vykonatelným. Vycházel přitom z toho, že usnesení krajského obchodního soudu ze dne 11. 3. 1997, jímž byla žalovanému (zde povinnému) uložena povinnost zaplatit soudní poplatek z odvolání ve výši 18 448 Kč, bylo doručeno pouze právnímu zástupci žalovaného, ale nikoliv žalovanému, ačkoliv soudní poplatek za odvolání měl

zaplatit žalovaný, který "tedy měl v řízení něco vykonat, a nikoli jeho právní zástupce". To vyplývá podle odvolacího soudu i ze zákona o soudních poplatcích, podle něhož poplatníkem soudního poplatku je navrhovatel poplatného úkonu, což byl žalovaný zastoupený svým "právním zástupcem". Měl-li proto zaplatit soudní poplatek žalovaný, bylo namístě, aby bylo usnesení ohledně této povinnosti doručeno ve smyslu ustanovení § 49 odst. 1, věty druhé, o.s.ř. také jemu a nejen jeho právnímu zástupci ve smyslu § 49 odst. 1, věty první, o.s.ř., který nebyl povinen za žalovaného soudní poplatek za odvolání zaplatit.

V dovolání oprávněná namítá, že podle jejího názoru z ustanovení § 49 odst. 1, věty druhé, o.s.ř. vyplývá, že písemnost se doručuje i zastoupenému účastníku pouze tehdy, když má osobně v řízení něco vykonat, což podle dovolatelky znamená, že se musí jednat o osobní činnost účastníka, která není nikým zastupitelná, např. když má být účastník při jednání vyslechnut. Zaplacení soudního poplatku z odvolání takovou nezastupitelnou osobní činností účastníka není, neboť jím lze pověřit kteroukoliv osobu, tedy i právního zástupce účastníka. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Povinný navrhl, aby dovolání bylo odmítnuto, neboť napadeným usnesením bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč, a proto je dovolání podle § 238a odst. 1 písm. b), věta druhá, o.s.ř. nepřipustné. I kdyby však dovolání bylo shledáno přípustným, považuje povinný závěry odvolacího soudu za naprosto správné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval tím, zda dovolání je v projednávané věci přípustné.

Podle ustanovení § 238a o.s.ř. dovolání je přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo

- a) změněno usnesení soudu prvního stupně; to neplatí, jde-li o usnesení o nákladech řízení, o příslušnosti, o předběžném opatření, o přerušení řízení, o pořádkové pokutě, o znalečném, o tlumočném, o soudním poplatku, o osvobození od soudních poplatků, o ustanovení zástupce účastníku nebo jeho odvolání, o nepřipuštění zastoupení, o odměně notáře za prováděné úkony soudního komisaře a jeho hotových výdajích, o odměně správce dědictví a jeho hotových výdajích,
- b) rozhodnuto tak, že se zpětvzetí návrhu nepřipouští, nebo tak, že se zpětvzetí návrhu připouští, rozhodnutí soudu prvního stupně zrušuje a řízení zastavuje (§ 208); to neplatí o věcech, v nichž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč,
- c) rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a řízení zastaveno, popřípadě věc byla postoupena orgánu, do jehož pravomoci náleží,
- d) odvolacím soudem potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo řízení zastaveno pro nedostatek pravomoci soudu,
- e) odvolání odmítnuto,
- f) odvolací řízení zastaveno.

Dovolání podle odstavce 1 písm. a) a b) není přípustné proti usnesením, jimiž bylo rozhodnuto ve věcech upravených zákonem o rodině (§ 238a odst.2 o.s.ř.).

Z citovaného ustanovení § 238a odst. 1 o.s.ř. vyplývá, že přípustnost dovolání proti usnesením

uvedeným v tomto ustanovení pod písm. a) není limitována podmínkou, že se musí jednat o věci, v nichž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění převyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč. Tato podmínka se upíná výlučně k přípustnosti dovolání proti usnesením uvedeným v ustanovení § 238a odst. 1 písm. b) o.s.ř. Proto je dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo změněno usnesení soudu prvního stupně, přípustné i v případě, že dovoláním napadeným usnesením bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč (zde 18 448 Kč).

Po zjištění, že dovolání oprávněné je přípustné § 238a odst. 1 písm. a) o.s.ř., přezkoumal dovolací soud napadené usnesení bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

N e j v y š š í s o u d proto usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

V projednávaném případě bylo po skutkové stránce zjištěno (skutková zjištění dovolatelka nenapadá), že usnesením Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 11. 3. 1997 bylo žalovanému (zde povinnému) uloženo, aby ve lhůtě tří dnů od doručení usnesení zaplatil soudní poplatek za odvolání ve výši 18 448 Kč, a že toto usnesení bylo doručeno dne 17. 3. 1997 JUDr. J. K., advokátu se sídlem v O., který v řízení vedeném u Krajského obchodního soudu v Ostravě žalovaného zastupoval; žalovanému J. M. toto usnesení doručeno nebylo.

Pro posouzení věci je za tohoto skutkového stavu podstatné, jaký význam pro vykonatelnost usnesení Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 11. 3. 1997 má skutečnost, že citované usnesení bylo doručeno toliko zástupci žalovaného a nikoli samotnému žalovanému. S názorem odvolacího soudu, že usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek z odvolání je usnesením, které ukládá účastníkovi osobně v řízení něco vykonat, a proto se doručuje nejen zástupci účastníka, ale i účastníkovi samému, dovolací soud nesouhlasí.

Podle ustanovení § 171 odst. 1 o.s.ř. lhůta k plnění počíná běžet od doručení usnesení; jejím uplynutím je usnesení vykonatelné.

Podle ustanovení § 49 odst. 1 o.s.ř., má-li účastník zástupce s plnou mocí pro celé řízení, doručuje se písemnost pouze tomuto zástupci. Má-li však účastník osobně v řízení něco vykonat, doručuje se písemnost nejen zástupci, ale i jemu.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že má-li se usnesení stát vykonatelným, je nezbytné, aby uplynula lhůta k plnění v usnesení uložená. Tato lhůta však začne běžet (nejedná-li se o případ § 171 odst. 3 o.s.ř.) doručením usnesení tomu účastníkovi, kterému byla nějaká povinnost k plnění uložena. Bez toho, že by povinnému účastníkovi bylo usnesení, které mu povinnost ukládá, doručeno, nemůže začít běžet lhůta k plnění a usnesení se nemůže stát ani vykonatelným.

V řízení před soudem se účastník může dát zastupovat zástupcem, jehož si zvolí (§ 24 odst. 1 o.s.ř.). Oprávnění zvolit si zástupce je právem zaručeno (článek 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a jeho smyslem je poskytnout procesním právům a povinnostem účastníka kvalifikovanou ochranu. Zástupce vybavený procesní plnou mocí je oprávněn ke všem úkonům, které může v řízení učinit účastník (§ 28 odst. 2, věta druhá, o.s.ř.), ať je jím advokát (§ 25 o.s.ř.) nebo jiný zmocněnec (§ 27 o.s.ř.). Proto také ustanovení § 49 odst. 1, věta první, o.s.ř. stanoví, že má-li účastník zástupce s plnou mocí pro celé řízení, doručuje se písemnost pouze tomuto zástupci. Je tomu tak zejména proto, aby i tímto způsobem byl naplněn cíl zastoupení v občanském soudním řízení, kterým je

kvalifikované vystupování účastníka (prostřednictvím jeho zástupce) vůči soudu. Proto také komunikace mezi soudem a účastníkem se v případě zastoupeného účastníka odehrává prostřednictvím tohoto zástupce.

Protože v soudním řízení může nastat situace, kdy bude třeba, aby účastník osobně v řízení něco vykonal, stanoví občanský soudní řád v ustanovení § 49 odst. 1, větě druhé, že se v takovém případě doručuje písemnost nejen zástupci účastníka, ale i účastníkovi samotnému. Toto opatření sleduje ten cíl, aby v případě, že má účastník v řízení něco osobně vykonat, dozvěděl se to, jako ve všech ostatních případech, jeho zástupce, ale zároveň, aby bylo zajištěno, že o tomto kroku bude informován bezprostředně od soudu i sám účastník.

Při posuzování otázky, které jsou to úkony, jež má účastník osobně v řízení vykonat (a je třeba doručit písemnost nejen zástupci účastníka, ale i přímo účastníkovi), dospěla již soudní praxe k závěru, že takovým úkonem může být např. důkaz jeho výsledkem, neboť je pro provedení tohoto důkazu nezbytná osobní účast takového účastníka (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 1998, sp. zn. 3 Cdo 610/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod č. 123, ročník 1998). Naproti tomu, nemá-li zastoupený účastník v řízení osobně něco vykonat, nelze za účinné považovat doručení přímo účastníkovi (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 1998, sp. zn. 20 Cdo 332/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod č. 3, ročník 1999).

Úvaha o tom, kdy je třeba doručit přímo zastoupenému účastníkovi, se zužuje na objasnění otázky, kterými úkony jsou ty úkony, jež má účastník v řízení učinit osobně. Z formulace zákonodárcem použité "osobně vykonat" vyplývá, že se jedná o ty případy (úkony), kdy konkrétní jednání nemůže učinit nikdo jiný než účastník samotný. Musí tedy jít o tzv. jednání nezastupitelné. O takové jednání (úkon) jde tehdy, je-li charakteristické svým osobním prvkem, který se upíná právě a jen na osobu jednajícího (účastníka řízení), a to tak, že jiná osoba (odlišná od konkrétního účastníka řízení) nemůže, právě proto, že je charakterizován osobou jednajícího, takový úkon vykonat. Proto se bude o případy ustanovení § 49 odst. 1, věta druhá, o.s.ř. jednat všude tam, kde má být v řízení učiněn takový úkon, při němž nemůže být jednající (účastník) nahrazen nikým jiným. Takovým úkonem je například shora zmíněný důkaz výsledkem účastníka, ale také dostavení se účastníka ke znalci a podrobení se znaleckému zkoumání.

V projednávané věci je z pohledu shora uvedených úvah nutno posoudit, jakou povahu má úkon spočívající v plnění povinnosti zaplatit soudní poplatek z odvolání. Z ustanovení § 2 odst. 5 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění změn a doplňků, poplatníkem je i ten, kdo podal opravný prostředek proti rozhodnutí soudu nebo proti rozhodnutí orgánu veřejné správy nebo žalobu proti rozhodnutí orgánu veřejné správy. Z citovaného ustanovení poplatkového zákona vyplývá, že povinnost zaplatit poplatek z odvolání stíhá odvolatele, tedy toho, kdo podal opravný prostředek proti rozhodnutí soudu. Toto ustanovení, ale ani žádné jiné ustanovení zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění změn a doplňků, však nestanoví, že by poplatek z odvolání musel osobně zaplatit odvolatel, i když jej tato povinnost stíhá. Povinnost zaplatit poplatek z odvolání, je totiž charakterizována procesním postavením účastníka, který opravný prostředek podává, tedy tak, že soudní poplatek má zaplatit ta strana sporu, která opravný prostředek podala. Přitom nehraje roli, kdo osobně (fakticky) jménem poplatníka soudní poplatek zaplatí. Jde tedy typicky o zastupitelné jednání, kde nedostatek osobního prvku jednajícího (poplatníka) nezpůsobuje neplatnost nebo neúčinnost takového úkonu. Podstatou úkonu totiž je, aby soudní poplatek za příslušnou procesní stranu byl zaplacen.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že povinnost zaplatit soudní poplatek z odvolání není povinností účastníka osobně v řízení něco vykonat, a proto účinky doručení usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek nastávají u zastoupeného účastníka pouze doručením tohoto usnesení jeho zástupci.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné. Nejvyšší soud je proto podle ustanovení § 243 odst. 1, části věty za středníkem, o.s.ř. zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení (§ 243 odst. 1, část věty za středníkem, § 243b odst. 2, věta první, o.s.ř.).